

# Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXXXIII. — Izdan in razposlan dne 28. decembra 1905.

Vsebina: Št. 203. Razglas o c. kr. kmetijskem učilišču in poskuševališču v Spljetu.

## 203.

### Razglas poljedelskega ministrstva z dne 22. oktobra 1905. l.

o c. kr. kmetijskem učilišču in poskuševališču  
v Spljetu.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je z Najvišjim sklepom z dne 8. oktobra t. l. blagovolilo najmilostljiveje odobriti nastopni ustav kmetijskega učilišča in poskuševališča v Spljetu.

Buquoy s. r.

## Ustav

c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča  
v Spljetu.

### § 1.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu ima nalogo povspeševati dalmatinsko kmetijstvo s sistematičnimi poskusi in opazovanji, meričimi na izboljšanje v deželi navadne delovršbe, z razširjanjem obćih kmetijskih vednosti in s prenašanjem posebnih izkušenj, pridobljenih s poskusi in opazovanji, v prakso in biti na kmetijskem polju kraj za pojasnila za prakso. Zavod posluje tudi kakor državno posebno preskuševališče za živila in nekatere uporabne predmete v zmislu obstojećih ukazov.

### § 2.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče sestoji iz glavnega zavoda v Spljetu in iz praktične poljedelske šole, ustanovljene na posestvu „Glavica“ pri Kninu, kakor podružnice.

Glavnemu zavodu v Spljetu je naloženo:

1. Strokovno vodstvo in predelovanje vseh nasadnih, plemenskih, kulturnih, gnojilnih in demonstracijskih poskusov, ki se izvršé v Dalmaciji za račun ali s podporo državnega zaklada, ako se gledé tega v posameznih primerih ne ukrenejo izrečno druge odredbe.

2. Zbirati in uporabljati meteorološka in pedološka opazovanja, ki so potrebna za presojo kmetijske sposobnosti posameznih okolišev Dalmacije.

3. Na željo preskušati donosnost obstojećih kmetijskih obratov ali pa takih, ki se šele uredé, in možnost njihovega izboljšanja v zvezi s praktičnimi poskusi, da se odpravijo opaženi nedostatki in da se poskusijo namerjane reforme.

4. Strokovno pripomagati v popolnjenanju že obstojećih kmetijskih obrtov in uvajati nove kmetijske obrte, ki se zdé pripravi, da povzdignejo v Dalmaciji donos zemlje.

5. Izvrševati kemijske, oziroma mikroskopske preiskave gnojil, klaje, semenja in drugih predmetov, ki so s kmetijstvom v neposrednji ali posrednji zvezi.

6. Raziskovati in zatirati rastlinske bolezni.

7. Svetovati in poučevati interesente v vseh vprašanjih, spadajočih v področje zavoda.

8. Opravljati praktične učne tečaje iz tistih strok kmetijstva in kmetijskih obrtov, kojih posebno gojitev je želeli z ozirom na krajevne razmere. Načrt teh tečajev potrebuje odobrila poljedelskega ministrstva.

9. Poučevati kmetsko mladino dalmatinsko v kaki poljedelski šoli z enoletnim poukom, ako se zglati za to zadostno število učencev.

10. Strokovno sodelovati v izvrševanju prizadevanj, ki jih je začela država, da se povzdigne kmetijstvo v Dalmaciji.

Posestvo Glavica pri Kninu, oziroma na njem ustanovljena praktična poljedelska šola služi v zmislu dogovora, sklenjenega z deželnim zastopstvom kraljevine Dalmacije in odobrenega z razpisom c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 22. avgusta 1900. l., št. 17155:

1. poglavitno za demonstracijski in učni predmet,

2. poleg tega, in sicer po mēri rednih in izrednih denarnih pripomočkov, ki so na razpolaganje za poskusne namene, tudi za izvrševanje praktičnih poskusov večjega sloja.

### § 3.

Osebjc c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča v Spljetu sestoji iz ravnatelja zavoda in potrebnih pomožnih moči.

Da uravna razmere činovnih razredov uradnikov in plačilne razrede služabnikov, se pridržuje c. kr. poljedelskemu ministrstvu prav tako kakor odmera prejemkov ostalih nameščencev.

### § 4.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu je neposrednje podrejeno c. kr. poljedelskemu ministrstvu. Opravilni promet s poljedelskim ministrstvom ter s c. kr. namestništvom v Zadru se uravnava s službenim navodilom.

### § 5.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu ima pravico za poskuse, ki jih ne izvrši

brezplačno po naročilu c. kr. poljedelskega ministrstva, pobirati pristojbine, kojih višina se določi s posebno tarifo. O uspehu svojih preiskovanj sme zavod izdajati listine, ki jih mora podpisati ravnatelj ali njegov namestnik in na katere je treba pritisniti uradni pečat.

### § 6.

Poskuševanje, preiskovanje in poučevanje (§ 2), pravice in dolžnosti osebjc (§ 3), opravilni promet (§ 4) ter gospodarstvo z novci in inventarjem zavoda se uravna s „Službenim navodilom“, ki ga izda c. kr. poljedelsko ministrstvo.

## Službeno navodilo

za c. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu.

(Razpis c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 22. oktobra 1905. l., št. 29815.)

### I. Poskuševanje.

#### § 1.

Poskuševanje c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča v Spljetu se uredi vsako leto na podstavi delovnega načrta, ki ga sestavi ravnatelj zavoda v porazumu s c. kr. zemljedelskim nadzornikom za Dalmacijo; njegov osnutek je treba v vsakem letu najpozneje do 15. dne januarja predložiti c. kr. poljedelskemu ministrstvu, da ga odobri. Ta načrt naj se ne razteza samo na predmet posameznih poskusov in na način njihove izvršitve, temveč tudi na njih stroške in na pričakovano zalozbo teh stroškov.

#### § 2.

S koncem leta naj predloži zavod c. kr. poljedelskemu ministrstvu natančno, za tisk pripravljeno poročilo o poskusnih delih minolega leta, in sicer tako o izidih uvedenih poskusov samih, kakor o uspehih, doseženih v praksi na podstavi teh poskusnih izidov, potem o nabranih meteoroloških in pedoloških opazovanjih, ter končno o vseh drugih zadevnih vprašanjih. Hkratu je treba c. kr. poljedelskemu ministrstvu tudi poročati, kdo je sodeloval pri posameznih delih, kaki stroški so bili združeni s poskusi v vsakem primeru in kako so se plačali in, ako izjemoma ni bilo moči držati se poskusnega načrta, ki ga je odobrilo c. kr. poljedelsko

ministrstvo, kaj je dalo povod, da se je ta načrt razširil, skrčil ali izpremenil.

### § 3.

Osebjem zavoda je brez izjeme dolžno sodelovati pri poskusih. Odkazati osebjem poskusna dela je dolžen ravnatelj, ki naj se pri tem ozira na posebne sposobnosti posameznih nameščencev. Zavodu je dano na voljo za svoje poskuse pridobiti, ako treba, zunanje sodelavce, ki ne pripadajo njegovi zvezi, njih pravice in dolžnosti pa je vedno pred začetkom poskusov določiti nedvoumno in, kolikor moči, pismeno. Koliko in po katerih pogojih naj sodelujejo po državi nameščeni kmetijski potovalni učitelji pri poskusnih delih, zlasti da prevzamejo nadzorovanje, je treba dogovoriti, kadar se sestavlja letni delovni načrt, ali od primera do primera s c. kr. zemljedelskim nadzornikom, oziroma s c. kr. namestništvom.

### § 4.

Kako se objavljajo poskusni izidi, določi ravnatelj poskusne postaje, ako c. kr. poljedelsko ministrstvo nič drugega ne odredi. Objave, ki izhajajo od uslužbencev zavoda, morajo biti vedno podpisane s polnim pisateljevim imenom. Ako se pokaže gledé kakega dela, določenega za objavo, različno mnenje med ravnateljem zavoda in pisateljem, se je treba zaradi odločbe obrniti na c. kr. poljedelsko ministrstvo.

Po službenem naročilu izvršena dela se smejo objavljati vedno le z izrečnim dovolilom c. kr. poljedelskega ministrstva.

## II. Preiskovanje.

### § 5.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče posluje kakor posebno državno preiskovališče za vino, sadjevec, žganje in druge opojne pijače, mošt in druge sadne sokove, pivo, medico, strd, očet, sveže in konservirano sadje, za droži, mleko in mlekarke izdelke, za jedilne masti in olja ter za petrolej v zmyslu ministrstvenega ukaza z dne 13. oktobra 1897. l. (drž. zak. št. 240) z omejitvijo, ustanovljeno v § 14 tega ukaza, in sicer oziraje se na določila § 16 istega ukaza in razpisa c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 31. avgusta 1896. l., št. 18522 gledé pristojbinskega vprašanja.

Gnojila, klaje, semenja in druge predmete, ki so s kmetijstvom v neposrednji ali posrednji zvezi, je kemijsko, oziroma mikroskopsko preiskovati po dogovorih, ki jih dogovoré načelniki avstrijskih poskusnih postaj in sličnih zavodov ali, ako ni takih dogovorov, po metodah, ki jih je znanstvo priznalo za zanesljive. Za ta dela mora plačati vpošiljač pristojbine, ki jih predpisuje tarifa, ki jo vsak čas odobri c. kr. poljedelsko ministrstvo. Ako se mora o priliki kake preiskave izjaviti obširnejše mnenje, ali ako stranka izrečno zahteva podrobno mnenje, je treba za to računati posebne pristojbine — vsakokrat po obsegu mnenja. V ozira vrednih primerih je ravnatelj pooblaščen za preiskave v prid posameznim revnim kmetovalcem ali kmetijskim združbam dovoliti primerno znižane preiskovalnih pristojbin.

Po naročilu c. kr. poljedelskega ministrstva opravljene preiskave se izvršujejo brezplačno ali po znižanih pristojbinskih postavkah, ki jih določi ministrstvo.

### § 6.

C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu naj deluje kakor „kraj za pojasnila za varstvo rastlin c. kr. poljedelskega ministrstva“ v zmyslu strokovnih vodil, ki mu jih bo v tej smeri od primera do primera dajala c. kr. kmetijsko-bakteriološka postaja in postaja za varstvo rastlin na Dunaju. Docela brezplačno se preiskujejo rastlinski škodljivci in dajejo interesentom nasveti in pojasnila v vprašanih gledé varstva rastlin.

### § 7.

Ravnatelj odkazuje preiskovalne predmete razkrojilcem (analitikom), h katerim je šteti samo znanstveno izobraženo osebo, tako, da se kolikor moči enakomerno razdelé med te delovne moči dela, ki se izvršé za plačilo. Od taks, prihajajočih za analize, gre 60 odstotkov blagajnici, 15 odstotkov ravnatelju in 25 odstotkov analitiku. Za mnenja plačane pristojbine pripadajo docela pisatelju takih del in ne potrebujejo nikakega posebnega obračuna.

### § 8.

Vsi nameščenci so dolžni skrbeti za to, da se natančno izvršujejo njim poverjena analitična dela, da se izidi analize skrbno vpisujejo v posebne, za ta namen določene knjige in da se pravilno izdajajo

izkaznice, ki se izdadó na podstavi njihovih preiskav. Te izkaznice naj imajo zaznamek: „To preiskovalno spričevalo se nanaša le na dne . . . . . došli vzorec“. V izkaznici je treba počítiti tudi signaturo vposlanih vzorcev, nedotaknjenost pečatov ali zatvornih znamk in njih besedilo — ako se dá čitati. Od predmetov vposlanih v preiskavo je treba, kolikor se dá, hraniti poprečen vzorec vsaj dva mesca pod pečatom zavoda.

### § 9.

Na koncu vsakega leta je treba predložiti c. kr. poljedelskemu ministrstvu poročilo, iz katerega se vidi, na katere predmete se je raztezalo preiskovanje v minolem letu, koliko so se posamezni nameščenci udeleževali teh preiskav, koliko je dohodkov, izplačanih deležev taks in izostankov in kaj se je ukrenilo, da se izterjajo.

V letnem poročilu je treba popisati tudi izkušnje občega interesa, dobljene na polju preiskovanja.

## III. Poučevanje.

### § 10.

Poučevanje c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča obsega:

- a) obdobje posebne tečaje;
- b) enoleten poljedelski šolski pouk (s pogojem, da se oglasi vsaj 12 učencev);
- c) izobraževanje kmetijskih delavcev z vzprejemom učencev za delo;
- d) kmetijska potovalna predavanja;
- e) podeljevanje svetov in nauk dalmatinskim kmetovalcem, ki se obrnejo do zavoda v stvari obrata svojih gospodarstev ali svojih obrtnih podjetij, ki so v zvezi s kmetijstvom.

### § 11.

Po potrebi se vrše o pripravnem času in, ne da bi se pobirala kaka učnina, v Spljetu ali v Glavici naslednji obdobji posebni tečaji, kojih načrt naj sestavi ravnatelj zavoda v porazumu s c. kr. zemljedelskim nadzornikom in ga vsako leto skupaj s pro-

računom tečajev po c. kr. namestništvu predloži c. kr. poljedelskemu ministrstvu, da ga odobri.

#### 1. Vinogradarski tečaj.

Za ta tečaj je namenjena prilično desettedenska doba.

Teoretski pouk se poučuje s posebnim ozirom na dalmatinske vinogradstvene razmere in obsega: zemljeznanstvo in pouk o gnojenju, saditev in hranitev trt, vzgajanje trte, vštévši gojenje vinogradov za ključce za podložne trte, ravnanje s trtnico in cepljenje trt; nasad vinogradov, tekoča dela v donosnih vinogradih, sovražniki in boleznirte in njih zatiranje, končno znanstvo trtnih vrst.

Čas izven teoretskega pouka se porablja tako, da se praktično poučujejo in vadijo vinogradniška dela vobče ter cepljenje trt.

#### 2. Kletarski tečaj.

Za ta tečaj je namenjenih šest tednov.

Pouk obsega naslednje predmete: prostori in posode za hrambo vina, pripravlanje vina; bistro, tek in kontrola vinskega vretja; boleznir in pokvare vina; poprava bolnih in pokvarjenih vin; vaje in mešanje vina.

Razen tega je treba praktično kazati vsa dela v kleti in vaditi v njih obiskovalce tečaja. Nadalje se vrši koncem tečaja vinska poskušnja.

#### 3. Tečaj o analizi mošta in vina.

Ta tečaj se vrši v kemijskem laboratoriju in traja tri tedne.

Teoretski pouk obsega: kemijsko izpremembo grozda v času zorenja, sestavo moštov, dogodke za časa vretja, kemijsko sestavo vin in zakonitadoločila o prometu z vinom.

Praktično se vadijo priprostejše preiskave vin in moštov.

#### 4. Tečaji o sadjarstvu in uporabi sadja.

Ti tečaji, ki trajajo v celem prilično štiri tedne, se završe z ekskurzijo v sadne nasade v Vrani ali Borgo-Erizzu.

Predava se: gojitev sadnih dreves in sadjarstvo, gnojitev, boleznir in sovražnikisadnih dreves, znanstvo o sadnih vrstah in uporaba sadja.

Udeležnike je treba praktično poučevati v rezanju dreves, v gojitvi sadnih dreves in v najvažnejših metodah cepljenja.

#### 5. Tečaj o gojitvi zelenjave.

Za ta tečaj so namenjeni štirje tedni.

Predmeti teoretskega poučevanja so: obče o gojitvi zelenjave, zemlja in nje priprava, orodje za obdelovanje zemlje, gnojitev, saditev sadik za zelenjavo, gojitev sadik, kultura posameznih vrst zelenjave, škodljivci in bolezni ter njih zatiranje, nadalje letina, ter kako se hrani in razpošilja zelenjava.

Praktično je treba vaditi, kolikor pripušča letni čas, obdelovanje zemlje, pripravljanje zemlje in druga dela, ki so v zvezi z nasadi zelenjave.

#### 6. Tečaj o saditvi oljk in proizvodnji olja.

Ta tečaj traja štiri tedne; po tem tečaju se ogleda nekaj mlinov za olive in stiskalnice v deželi.

Teoretski pouk obsega: saditev in gojitev oljk, gnojitev, obrezovanje dreves, spravljanje in snaženje oliv, stiskalnice za olive in mline, orodje za proizvodnjo olja, čiščenje, konserviranje in napake olj, uporaba ostankov stiskanja.

Praktično se poučujejo udeležniki obrezovati dreve in v vseh delih v stiskalnici za olive.

#### 7. Tečaj o saditvi rastlin.

Ta tečaj traja deset tednov in se vrši praviloma v Glavici, in sicer v dveh oddelkih.

Predava se: postanek, sestavine in lastnosti zemlje, obdelovanje zemlje, namakanje in razmakanje, gnojitev zemlje, sejanje žita, klaje in trav.

Praktično se poučujejo obiskovalci izvrševati dela, ki se nahajajo na kakem večjem gospodarstvu.

#### 8. Mlekarski tečaj.

Za ta tečaj, ki se vrši po navadi v Glavici, je namenjenih šest tednov.

Predava se: dobivanje mleka, lastnosti mleka, ravnanje z njim, preskušnja, podelovanje in uporaba; higijena mleka, mlekarske zadrage, gradnja in uredba mlekarskih naprav in mlekarsko-gospodarsko knjigovodstvo.

Praktično se vadi molža, izdelovanje mlekar-  
skih izdelkov in spoznavanje napak mleka.

#### 9. Tečaj o živinoreji in živalskih boleznih.

Ta tečaj se vrši, ako moči, v zvezi s prej omejenim tečajem in sicer tudi po navadi v Glavici. Tečaj traja šest tednov.

Udeležnike poučuje teoretsko oskrbnik in pre-skušeni živinozdravnik v naslednjih strokah: glavna pravila znanstva o živinoreji, hranjenje in oskrbovanje živali, reja goved, ovac, svinj, konj, oslov, mul in perutnine, živinozdravniška pomoč v sili.

Praktično se poučujejo obiskovalci v presojanju, kmljenju, streženju in oskrbovanju živali in v molži.

#### 10. Tečaj o čebelarstvu.

V tem entedenskem tečaju se predava: razvoj čebele, pasme čebel, oskrba in gojitev čebel, stanovališča čebel in dobivanje medu. Praktično se uče vsa čebelarska dela.

Razen navedenih tečajev se morejo po potrebi na predlog c. kr. namestništva, deželnega kulturnega sveta ali ravnateljstva zavoda z odobrilo c. kr. poljedelskega ministrstva vršiti še tečaji o drugih posebnih strokah zemljedelstva, nadalje tečaji za pripadnike določenih poklicev (na primer za ljudskošolske učitelje, za duhovnike, za gozdarje itd.).

Načrt tečajev, ki se vršé, naj razglasi c. kr. namestništvo v porazumu z ravnateljstvom zavoda tako, kakor je bila doslej navada.

Udeležniki tečajev, ki želé za časa tečajev dobiti na zavodu stanovišče in hrano, morejo to tam dobiti, kolikor mogoče, proti oskrbnini, ki jo določi c. kr. poljedelsko ministrstvo. Stroške za ekskurzije, ki so združene s posebnimi tečaji, morajo plačati udeležniki tečajev. Ali in koliko more biti kdo oproščen, je pridržano sklepu c. kr. poljedelskega ministrstva.

#### § 12.

Namen enoletnega poljedelskega pouka, omejenega v § 10, odstavku b tega navodila, je podati mladeničem, ki so hodili samo v ljudsko šolo, tisto teoretsko in praktično izobrazbo, ki omogočuje samostojno umno gospodarstvo na majhnem posestvu.

Pouk se začne sredi januarja in konča sredi decembra.

Za poučevanje se ne pobira šolnina.

Učni jezik na poljedelski šoli je hrvatski ali srbski.

V šolskem letu se lahko ob času, ki ga določi ravnateljstvo zavoda v porazumu s c. kr. namestništvom, prekine pouk za štiri tedne.

Učenci naj praviloma stanujejo v zavodu, kjer se jim proti plačilu preskrbnine, koje višino določi c. kr. poljedelsko ministristvo, daje tudi hrana. V ozira vrednih primerih sme ravnateljstvo pripustiti izjemo od tega pravila.

Teoretski pouk obsega:

najpotrebnejše naravoslovske pojme za pravilno razumevanje kmetijskih produkcijskih strok, nadalje rastlinoznanstvo in živinorejo s posebnim ozirom na kulturne stroke, važne za Dalmacijo, in na mlekarstvo; osnovna pravila kmetijskega nauka o delovršbi in knjigovodstvu in razlago najvažnejših deželnih kulturnih zakonov. Razen tega se vrše vaje v priprostih kmetijskih računih in opravnih sestavkih.

Natančnejša določila o uredbi pouka na poljedelski šoli in o porazdelitvi učnega načrta v šolskem letu določi posebni pravilnik.

### § 13.

Za delovne učence se vzprejemajo kmetijski delavci, ki se hočejo praktično izobraziti v običih kmetijskih delih ali v posebnih gospodarskih strokah. Oni dobivajo samo praktični pouk, ne pa rednega teoretskega strokovnega pouka.

Delovni učenci morajo plačati, ako se ne hranijo sami, prispevek za oskrbo, čigar višino določi c. kr. poljedelsko ministristvo. V primeru povoljnih uspehov jih more c. kr. poljedelsko ministristvo na predlog ravnateljstva docela ali deloma oprostiti plačila tega prispevka.

Za pouk, ki se daje v hrvatskem ali srbskem jeziku, se ne pobira šolnina.

### § 14.

Udeležnike tečajev (§ 11), poljedelske učence (§ 12) in delovne učence (§ 13) vzprejema ravna-

teljstvo v Spljetu, zoper čigar odločbe se lahko v osmih dneh vloži rekurz na c. kr. poljedelsko ministristvo.

Vzprejemni pogoji so:

a) Za udeležnike obdobjnih tečajev:

1. preseženo 18. leto starosti,
2. plačilo eventualno potrebne oskrbnine.

b) Za poljedelsko šolo:

1. dokaz, da je dotičnik dovršil ljudsko šolo,
2. dokaz, da je dosegel vsaj 15. leto starosti,
3. zdravniški dokaz, da je zdravega in krepkega telesa,
4. priložba domovnice.
5. privolilno izjavo roditeljev ali varuha,
6. dokaz, da se more preživljati, dokler je na zavodu.

Ob vzprejemanju se je v prvi vrsti ozirati na prosilce za vzprejem, ki imajo v Dalmaciji domovinsko pravico, ter na take, ki dokažejo, da so se poprej eno leto uporabljali za delovne učence na zavodu ali na njegovi podružnici v Glavici.

c) Za delovne učence se smejo vzprejemati fizično zadostno razvite, kmetijskemu poklicu pripadajoče osebe, ki imajo v Dalmaciji domovinsko pravico, in sicer kolikor dopuščajo prostori in gospodarstvo z ozirom na to, da se more dajati učencem zadosti praktičnega dela.

Delovni učenci ali njih roditelji, oziroma njih namestniki morajo prevzeti dolžnost, da bodo po predpisu plačevali stroške za oskrbo.

Vzprejem delovnih učencev ni vezan na določen čas. Kako dolgo bivajo na zavodu ali na podružnici v Glavici, to je prepuščeno mnenju ravnateljstva.

### § 15.

Vsak udeležnik tečaja lahko po dovršenem pouku opravi preskušnjo, o koje uspehu se izda spričevalo.

Vršitev preskušenj in izdaja spričeval na poljedelski šoli se uredi s posebnim določilom.

Delovni učenci dobé, kadar se odpusté, samo spričevala o uporabi.

## § 16.

Dolžnosti udeležnikov tečajev in poljedelskih učencev, izobrazba in službovanje delovnih učencev ter življenje v internatu se uredé s posebnim „hišnim redom“.

## § 17.

Kako se osebje zavoda udeležuje kmetijskega potovalnega pouka, uravna posebej c. kr. poljedelsko ministrstvo.

## § 18.

Svetuje in poučuje se praviloma brezplačno; samo ako želé interesenti ogledé ali podrobnejša pismena mnenja, morajo v prvem primeru plačati nameščencem nastale potne stroške, ki jih je preračunili po občih predpisih, veljajočih za državno služabno osebje, in v drugem primeru plačati pristojbine, ki jih določi ravnateljstvo po obsegu in težavnosti predmeta.

Za mnenja, ki so združena z eksperimentalnimi preiskavami, se preračunijo razen tega navadni pristojbinski postavki po tarifi (§ 5).

S pobranimi taksami je ravnati po določilih § 7.

Ena najvažnejših nalog ravnateljevih je voditi in nadzorovati pojasnjevalno službo in uporabo izkušenj, nabranih v tej službeni stroki, za poskustvo.

## § 19.

Vse poučevanje zavoda bodi na koncu koledarskega leta predmet podrobnega poročila, ki ga poda ravnatelj na c. kr. poljedelsko ministrstvo; iz tega poročila bodi razvidno število prirejenih tečajev, število obiskovalcev, osebni podatki posameznih udeležnikov, predavatelji in obravnavanje predmeta tečaja, frekvenca poljedelske šole z običajnimi šolskimi statističnimi podatki vred, nadalje število delovnih učencev in njih uporaba, imena poučevalcev in število učnih ur z znamenitimi dogodki šolskega leta v higijenijskem oziru. Končno bo treba natančno zaznamovati uspehe opravljenih preskušenj.

## IV. Pravice in dolžnosti osebja.

## A. Redno osebje.

## § 20.

Ravnatelj, kateremu je podrejeno vse osebje c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča (glavni

zavod in podružnica v Glavici, § 2 ustava), mora voditi zavod v zmislu Najvišje odobrenega ustava in tega službenega navodila, nadzorovati službo v vseh njenih posameznih strokah, obveščati c. kr. poljedelsko ministrstvo tekoče o teku opravil, odkazovati posameznim nameščencem njim pripadajoča službena opravila, ustanavljati učni načrt, kolikor se ni to že zgodilo s tem službenim navodilom, skrbeti za nabavo potrebnih učil in drugih znanstvenih in praktičnih pripomočkov in zastopati zavod na zunaj. Vendar se mora obrniti zaradi odločbe na c. kr. poljedelsko ministrstvo, če gre za katerega izmed naslednjih predmetov:

1. Pritožbe zoper njegove odredbe.

2. Rešitev na zavodu vložnih, toda na c. kr. poljedelsko ministrstvo naslovljenih vlog.

3. Izdaja novih ali izprememba obstoječih službenih predpisov in občih zaukazov.

4. Razlaga takih predpisov, o katerih zmislu ali pravilni uporabi dvomi, ali gledé katerih se mu zdé potrebna občá naročila ali pojasnila.

5. Izjeme od občih določil dotičnih predpisov za posamezne primere.

6. Prodaja premičnih reči, razen produktov svojega gospodarstva, ako njihova vrednost ne presega 100 K; pri tem pa se omejuje pooblastilo zavoda za prodajo zgolj na predmete, ki so postali nerabni.

7. Nakup premičnih reči, razen semenja, gnojil in koristne živine za svoje gospodarstvo, ako se v posameznem primeru preseže znesek 400 K.

8. Sklepanje kakršnih koli pogodb, ako po določilih tega navodila ne spada v lastno področje zavoda.

9. Dovolilo dopusta uslužbencem, ako dopust v dobi 12 mesecev preseže mesec dni ali ako se priglasi dopust za potovanje v inozemstvo.

10. Dovolilo naprednin na plačo za svojo osebo vedno, drugim nameščencem pa tedaj, kadar presega naprednina mesečno plačo, kadar niso dani vsi normalni pogoji, kadar naj se vrne v več nego 20mesečnih obrokih, ki sledé nepretrgano drug drugemu, ali kadar je plača obremenjena s kako zasebno terjatvijo. Da se je dovolila naprednina na plačo, je treba naznaniti c. kr. poljedelskemu ministrstvu.

11. Podelitev daril v denarju za odlične službe, ki so združene z nenavadnim naporom in segajo čez krog rednih službenih dolžnosti, potem podelitev denarnih pripomoči in podpor.

12. Izplačilo računov potnih stroškov stalno nameščenih uradnikov in služabnikov, ter tehniških pomočnikov, dijurnistov, dninarjev itd.; račune mora odobriti c. kr. namestništvo.

13. Vse stvari, torej tudi tiste, ki so v področju zavoda, ako imajo za predmet kak izdatek, ki v odobrenem letnem proračunu ni posebno omenjen in ki zadeva izredno potrebščino, ali ako se pri tem presežejo v redni potrebščini v razpredelku za namen dovoljeni krediti ali meje virementa, ki ga je c. kr. poljedelsko ministrstvo dovolilo zavodu.

14. Vse stvari, o katerih si je c. kr. poljedelsko ministrstvo v posameznih primerih pridržalo odločbo.

V primerih, v katerih ravnatelj ne more odločiti na podstavi spredaj stoječih določil, ne da bi prekoračil danih mu pravic, v katerih pa je treba takoj poseči vmes zaradi jasnega in znatnega dobička za zavod ali zaradi očitne škode, ki preti nastati, če bi se odločba odložila, sme ravnatelj nemudoma odrediti, kar se mu zdi namenu primerno, pridržujé odobrilo c. kr. poljedelskega ministrstva, ki ga je dobiti dodatno brez vsakega nepotrebnege odloga, in na svojo odgovornost.

Tukaj navedene ter v tem navodilu nadalje našteje dolžnosti ravnatelja mora prevzeti tudi opravitelj, ki ga nadomešča, za čas nadomeščanja.

#### § 21.

Ravnatelj je pooblaščen v službenih ali nujnih osebnih stvareh nastopiti k večjemu desetdneven dopust, o tem pa mora, ako je odsoten več nego tri dni, hkratu poslati obrazloženo naznanilo c. kr. poljedelskemu ministrstvu. V vseh drugih primerih mora ravnatelj prositi pri c. kr. poljedelskem ministrstvu za dovolilo dopusta. V stvareh gledé dopustov ostalih nameščenecv naj služijo za vodilo določila § 20.

#### § 22.

Vsi pripadniki zavoda morajo ravnatelja podporati v izvrševanju njegovega uradnega poslovanja,

se pokoriti njegovim službenim zaukazom in vsakčas paziti na korist službe.

Strokovne moči zavoda naj porablajo čas, ki jim preostaja pri službenih delih, za znanstvena raziskovanja in v to jim je kolikor moči dati na razpolaganje inventar in gradivo zavoda. Predlagati smejo izvedbo poskusov in poizvedeb; o teh predlogih naj poda ravnatelj svoje mnenje ter jih predloži c. kr. poljedelskemu ministrstvu. Znanstvena dela, ki jih izvrše pripadniki zavoda, so popolna duševna last tistega, ki jih izvrši.

Stalno nameščeno osebje zavoda zadevajoči službeni in drugi važnejši dogodki naj se vpisujejo v predpisane službene tabele.

Ravnatelj mora na koncu vsakega leta poročati o nastalih izpremembah.

Ako je ravnatelj zadržan, je poklican vsakčas po činu najstarejši uradnik, da ga nadomešča, če c. kr. poljedelsko ministrstvo ne odredi drugače.

#### § 23.

Laboranti in služabniki morajo opravljati službe laborantov, oziroma službe šolskih slug in pota poslov, zlasti tudi oddajati in prevzemati pisemske in tovrstne poštné pošiljatve (izvzemši vrednostne pošiljatve); potem pobirati denar. Dolžni so v interesu in pri poskusih pomagati po možnosti.

#### B. Izredno osebje.

#### § 24.

Določila § 20 do 22 je zmislju primerno uporabljati tudi na izredne pomočnike.

#### V. Opravilni promet.

#### § 25.

Zavod občuje v proračunskih, osebnih in računskih stvareh neposrednje s c. kr. poljedelskim ministrstvom. Vsa druga poročila je predlagati ministrstvu po c. kr. namestništvu v Zadru.

#### § 26.

C. kr. poljedelsko ministrstvo določi posebej po potrebi pripravne osebe za nadzorovanje zavoda.



Ravnatelj in vsi nameščenci zavoda so dolžni nadzorujočim organom v njihovem uradnem poslovanju dajati vsa željena pojasnila ter jih po vsi moči podpirati v izpolnjevanju njihove naloge.

## VI. Upravljanje novcev in inventarja.

### § 27.

Upravo novcev in inventarja je treba urediti po „Navodilu za upravljanje novcev in inventarja“. Opravitelj, kateremu je poverjeno vodstvo podružnice v Glavici, mora tam voditi posle blagajniške uprave, uprave inventarja in knjigovodstva v zmislu omenjenega posebnega navodila, nadomestujê ravnatelja in po njegovih naročilih, toda z osebno odgovornostjo za eventualne primanjkljaje in nerednosti.

## VII. Izvršitvena določila.

### § 28.

Spredaj stoječe službeno navodilo zadobi moč z dnem, katerega se objavi Najvišje odobreni ustav. Od tega časa naprej imej c. kr. kmetijsko-kemijska poskusna postaja v Spljetu svoje novo ime „C. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu“ in podružnica na posestvu „Glavica“ pri Kninu ime: „Podružnica c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča v Spljetu (Zemaljsko-praktična poljedelska učiona)“.

### § 29.

Poučevanje na zavodu se začne, kolikor so na razpolaganje učne moči, učila in učenci.

# Državni zakonik

za

## kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru,

izhaja v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Singerstraße št. 26, tudi v letu 1906. v nemškem, češkem, italijanskem, hrvaškem, poljskem, rumunskem, maloruskem in slovenskem jeziku.

Naročnina za celi letnik 1906 državnega zakonika v vsaki teh osmih izdaj znaša za en izvod — bodi, da se hodi ponj ali da se ta izvod pošilja poštine prosto — 8 K.

Naročevati je treba v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Singerstraße št. 26, kjer je moči dobiti tudi posamezne letnike in posamezne kose državnega zakonika.

Ker se državni zakonik naročnikom oddaja, oziroma pošilja samó, če se je plačala prej letna naročnina zanj, je ob enem naročilu priložiti zanj pripadajoči znesek; da se more hitro in brez pritožb vročevati po c. kr. pošti, je poleg natančnega naslova stanovanjšča povedati tudi dolični poštni vročilni okraj.

Posamezni letniki nemške izdaje se dobivajo:

Letnik 1849. za . . . . .	4 K 20 h	Letnik 1868. za . . . . .	4 K — h	Letnik 1887. za . . . . .	5 K — h
„ 1850. „ . . . . .	10 „ 50 „	„ 1869. „ . . . . .	6 „ — „	„ 1888. „ . . . . .	8 „ 40 „
„ 1851. „ . . . . .	2 „ 60 „	„ 1870. „ . . . . .	2 „ 80 „	„ 1889. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1852. „ . . . . .	5 „ 20 „	„ 1871. „ . . . . .	4 „ — „	„ 1890. „ . . . . .	5 „ 40 „
„ 1853. „ . . . . .	6 „ 30 „	„ 1872. „ . . . . .	6 „ 40 „	„ 1891. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1854. „ . . . . .	8 „ 40 „	„ 1873. „ . . . . .	6 „ 60 „	„ 1892. „ . . . . .	10 „ — „
„ 1855. „ . . . . .	4 „ 70 „	„ 1874. „ . . . . .	4 „ 60 „	„ 1893. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1856. „ . . . . .	4 „ 90 „	„ 1875. „ . . . . .	4 „ — „	„ 1894. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1857. „ . . . . .	5 „ 70 „	„ 1876. „ . . . . .	3 „ — „	„ 1895. „ . . . . .	7 „ — „
„ 1858. „ . . . . .	4 „ 80 „	„ 1877. „ . . . . .	2 „ — „	„ 1896. „ . . . . .	7 „ — „
„ 1859. „ . . . . .	4 „ — „	„ 1878. „ . . . . .	4 „ 60 „	„ 1897. „ . . . . .	15 „ — „
„ 1860. „ . . . . .	3 „ 40 „	„ 1879. „ . . . . .	4 „ 60 „	„ 1898. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1861. „ . . . . .	3 „ — „	„ 1880. „ . . . . .	4 „ 40 „	„ 1899. „ . . . . .	10 „ — „
„ 1862. „ . . . . .	2 „ 80 „	„ 1881. „ . . . . .	4 „ 40 „	„ 1900. „ . . . . .	7 „ — „
„ 1863. „ . . . . .	2 „ 80 „	„ 1882. „ . . . . .	6 „ — „	„ 1901. „ . . . . .	6 „ — „
„ 1864. „ . . . . .	2 „ 80 „	„ 1883. „ . . . . .	5 „ — „	„ 1902. „ . . . . .	7 „ 50 „
„ 1865. „ . . . . .	4 „ — „	„ 1884. „ . . . . .	5 „ — „	„ 1903. „ . . . . .	9 „ — „
„ 1866. „ . . . . .	4 „ 40 „	„ 1885. „ . . . . .	3 „ 60 „	„ 1904. „ . . . . .	5 „ — „
„ 1867. „ . . . . .	4 „ — „	„ 1886. „ . . . . .	4 „ 60 „		

Prodajna cena za letnik 1905 se naznani začetkom januarja 1906. l.

Posamezni letniki v drugih sedmih jezikih počenši z l. 1870. se dobivajo po istih cenah kakor nemška izdaja.

Ako se naroči vsaj 10, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, se dovoli 20% popusta, ako se naroči vsaj 25, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, 25% popusta, in ako se naroči vsaj 35, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, 30% popusta.

NB. Tisti kosi državnega zakonika nemške izdaje, ki naročniku celó niso došli ali pa so mu došli nedostatni, naj se reklamirajo najdalje v štirih tednih potem, ko so izšli, in kosi nemških izdaj najdalje v šestih tednih po izdaji kazal in naslovnega lista k posameznim izdajam naravnost v c. kr. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju, III. okraj, Rennweg št. 16.

Kadar ta rok izteče, se bodo kosi državnega zakonika izročevali samo proti plačilu prodajne cene ( $\frac{1}{4}$  pole = 2 strani po 2 h).

Ker so v nemški izdaji vsi letniki od l. 1849. naprej, in v izdajah ostalih sedmih jezikov vsi letniki od leta 1870. naprej popolnoma dopolnjeni, se dobiva ne samó vsak posamezni letnik za zgoraj omenjeno prodajno ceno, ampak tudi vsak posamezni kos vseh teh letnikov za prodajno ceno ( $\frac{1}{4}$  pole = 2 strani po 2 h) iz zaloge c. kr. dvorne in državne tiskarnice; potemtakem je vsakemu moči dopolniti nedostatne (pomanjkljive) letnike ter si liste urediti po tvarini.